

5. Краснощок І. Науково-дослідна діяльність як фактор формування соціальної самореалізації майбутнього вчителя / І. П. Краснощок // Рідна школа. – 2002. – №6. – С. 15 – 18.
6. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2009. – 206 с.
7. Маркова А. К. Психологія професіоналізму [Текст]. / Маркова А. К. – М.: Знання, 1996. – 308 с.
8. Михайліченко М. В. Громадянська компетентність майбутніх учителів. Навчально-методичний посібник. – Київ – Тернопіль: НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2008. – 128 с.
9. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2004. – 344с.
10. Свистун В. І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності: монографія / В. І. Свистун. – К.: Наук.-метод. Центр аграр. Освіти, 2006. – 343с.
11. Спіцин Є. С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти / Є. С. Спіцин – К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 120с.
12. Радул В. В. Соціальна активність у структурі соціальної зрілості (теоретико-методологічний аспект): [Монографія] / В. В. Радул. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2011. – 256 с.
13. Радул В. В. Соціально-педагогічна зрілість. / В. В. Радул. – Кіровоград «Імекс ЛТД», 2002. – 242с.
14. Радул В. В., Михайлов О. В., Краснощок І. П. Соціально-професійне становлення особистості: Монографія / За ред. В. В. Радула. – Кіровоград «Імекс ЛТД», 2002. – 263 с.
15. Уйсімбаєва Н. Науково-дослідницька діяльність як чинник зростання професійної компетенції / Н. В. Уйсімбаєва // Рідна школа. – 2006. – №4. – С. 3 – 7.
16. Уйсімбаєва Н. Науково-дослідна діяльність майбутнього фахівця / Уйсімбаєва Н. В. Збірник наукових праць: Наукові записки. – Випуск 88. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВКДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С.243 – 246.
17. Хмелюк Р. И. Формирование гражданской зрелости студенческой молодежи. К.: Вища школа, 1978. – 133с.
18. Wilsz J., 2008, Umiejetnosci potrzebne nauczycielowi techniki do skutecznego komunikowania sie z uczniami [w:] Technika- Informatyka-Edukacja. Teoretyczne I praktyczne problem edukacji informatycznej, t. IX, red. W. Walat, Rzeszow: 189.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Барабаш Вікторія Анатоліївна – викладач кафедри гуманітарних наук та документознавства Кіровоградського національного технічного університету.

Коло наукових інтересів: проблеми формування громадянськості у студентів вищих навчальних закладів.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ, МЕТОДІВ, ЗАВДАНЬ ТВОРЧОГО ХАРАКТЕРУ – ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ 1-4 КЛАСІВ

Антоніна БІДА (Черкаси)

У статті аналізується проблема ефективного навчання обдарованої учнівської молоді. Висвітлено особливості розвитку самостійності обдарованої молоді.

В статті аналізується проблема ефективного навчання одареної ученицької молоді. Розкрито особливості розвитку самостійності одареної молоді.

Ключові слова: обдарованість, пізнавальне завдання, розумові дії, творчість, творчі колективи.

Проблема ефективного навчання обдарованої учнівської молоді в ЗОШ надзвичайно актуальна але недостатньо розв'язана на сьогодні. Однією з причин такої ситуації є недостатнє теоретичне дослідження ряду складових проблеми диференційованого навчання обдарованих учнів та розробка нетрадиційного навчально-методичного забезпечення для їх навчання.

Останнім часом з'явилися наукові праці з проблем дослідження обдарованості навчання обдарованих учнів, зокрема, початкової школи. Серед них робота Д. Богоявленської, І. Волощука, Н. Лейтеса, А. Матюшкіна, В. Моляка, В. Юркевича та інших. Значну кількість наукових праць з питань діагностики обдарованості опублікували зарубіжні вчені: Дж. Гілфорд, Дж. Рензулі, Р. Стернберг, П. Торренс та ін.

Проте, теоретичні розв'язки проблеми диференційованого навчання обдарованих учнів не знаходять достатнього відображення у навчально-виховному процесі, хоча автори сучасних підручників для початкової школи М. Вашуленко, А. Заїка, Л. Кочина, О. Савченко, Н. Бібик та ін. збільшують в них питому вагу завдань творчого характеру. Так, О. Савченко розглядає прямі засоби формування в учнів умінь навчатися через застосування вчителем вправ і завдань багатофункціонального характеру: виконання учнями готових і самостійно створених конструктивних, фантазійних та творчих завдань засобами слова, образу, практичної дії, використання всіляких опор, моделей, схем, особливо тих, які створюються у співробітництві з учителем як результат самостійних міркувань учнів [1, с.17]. цієї думки дотримується Я. Кодлюк, яка вважає, що переведення частини текстового матеріалу підручника у завдання і вправи допоможе зменшити перевантаження учнів [2, с.182].

Н. Коваль вважає, що пізнавальне завдання – це сукупність проблемних запитань, логічних завдань, виконання яких вимагає від учня різного роду самостійності, в них має бути наявна невирішена проблема [3, с. 8]. Л. Мельник та І. Жаркова звертають увагу на те, що пізнавальні завдання можуть бути різними за формою (кросворди, дидактичні ігри, загадки тощо). В них має бути присутня вимога творчої самостійної пошукової діяльності учнів, під час якої відбувається процес застосування здобутих знань у нових ситуаціях, незалежність мислення дитини, оригінальність та винахідливість [4, с.19]. Дослідники Л. Дудко та В. Московченко вважають, що в підручниках та методичних посібниках таких завдань недостатньо, вони не подаються у певній послідовності та не мають системності. Тому вчителі-практики мають навчитися складати та розв'язувати задачі з логічним навантаженням,

вчити учнів їх розв'язувати та навчити сильних учнів складати логічні задачі [5, с.8].

Ми поділяємо думку вчених, адже такий підхід сприяє розвитку розумових дій учнів, особливо обдарованих.

Нам також імпонують результати дослідження І. Осадченко, яка виявила, що достатньо високий рівень творчої активності молодших школярів, особливо обдарованих, досягається в результаті впровадження методики, що спрямована на розвиток їх творчих здібностей, зокрема мовленнєвих, літературних та артистичних.

Дослідниця встановила ефективність використання розробленої системи стимулювання творчої активності молодших школярів засобами поетичного слова. Запропонована нею дидактико-методична система включає: «Додаткові завдання», «Опорні картки для розвитку мовлення», методики роботи над складанням казок, запропонованої технології інсценування [6, с.172].

Одним із факторів, який сприяє розвитку обдарованості молодших школярів, безумовно, є врахування їх індивідуальних особливостей. Від природи дитина може мати різний стартовий рівень певних задатків, але прояв їх не обмежений у своєму розвитку, і він буде тим вищим, чим більшою мірою враховуватимуться їх індивідуальні, природні передумови. Вони пов'язані з основними властивостями нервової системи. Змінити їх практично неможливо, однак і не можна брати до уваги, оскільки вони суттєво впливають на навчальну діяльність учня, його поведінку, стосунки з оточуючими.

Ми погоджуємося з думкою І. Демченко, про те, що врахування індивідуальних особливостей учнів у навчанні та вихованні є пристосування методів і форм педагогічного впливу до індивідуальних особливостей дітей (природні задатки, темперамент, характер, здібності та ін..) з метою забезпечення запропонованого рівня розвитку особистості. Індивідуальний підхід створює найсприятливіші можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, схильностей і обдарувань кожного учня [7, с.120-121].

Характеризуючи умови перетворення діяльності в творчості, В. Кан-Калик та Н. Нікандров стверджують: «Творчість являє собою високий рівень самостійності – від визначення мети до оцінки результатів. Творчість неможлива без усвідомлення власної творчої індивідуальності» [8, с. 34]. І цю творчу індивідуальність, обдарованість учитель має вчасно помітити, виявити, щоб підтримати дитину та сприяти розвитку її здібностей. В школі з цією метою використовують метод тестування. Науковці висувають і інші методи. Зокрема, О. Кульницька вважає: що стосується діагностики обдарованості, то на даному етапі існує два підходи:

- Перший заснований на системі єдиної оцінки (різні інтелектуальні тести, за допомогою яких визначається рівень інтелектуального розвитку дитини);

- Другий – на системі комплексної оцінки (включає багато оцінних процедур, у тому числі й групове тестування, рекомендації вчителів, дані батьків, біографічний метод) [9, с.3].

На нашу думку, для виявлення обдарованості вчителів необхідно надавати перевагу системі комплексної оцінки. Крім того, класовод має знати риси обдарованих учнів. Підтримку таких дітей потрібно реалізовувати спеціальні навчальні програми, в яких значна увага має приділяти їх самостійній роботі у навчанні, а також розвитку навичок дослідницької роботи, що сприяє розвитку самопізнання, критичного й творчого мислення. Слід зазначити, що прагнення до самостійної та дослідницької роботи – характерна риса обдарованих дітей.

Підвищенню ефективності роботи з обдарованими дітьми сприяє застосування новітніх технологій: інтерактивного, диференційованого, інформаційного навчання, які спрямовані на розвиток обдарованості, творчої уяви. Зокрема, доцільним є застосування таких методів: проектів схем, таблиць, написання есе, дебати; прийомів: аналогії. Незакінчене речення тощо, при застосуванні, яких діти висловлюють свої думки, їх аргументують; фантазують – відкриваються таємниці здібностей молодших школярів.

Наведемо приклади роботи шкіл нового типу з обдарованими учнями 1-4 класів, де створюються відповідні умови для розвитку їхніх обдарувань.

У 2006 році в м. Харкові прийнята міська програма “Обдарована молодь” на 2007- 2010 роки, що передбачає розвиток системи роботи з обдарованими дітьми. Зокрема, до складу гімназії №6 м. Харкова входить початкова школа, де навчаються лише дівчата. В школі намагаються кожній з них визначити найвищу мету життя, усвідомити свою унікальність. З цією метою кафедрою початкових класів впроваджується проект «Система роботи з обдарованими учнями у початкових класах», який передбачає комплекс заходів, що спрямовані на розвиток талановитих учнів: передбачено проведення турнірів, олімпіад [10 с.15-16].

В Європейському колегіумі м Києва у 2004 р. розроблена шкільна програма “Обдарована дитина”, щоб систематизувати роботу з обдарованими учнями на основі розвитку їх креативних здібностей та використання педагогічних технологій роботи з ними. Перший етап виконання цієї програми для школи першого ступеня передбачає психологічну діагностику (проводиться за різними методиками); педагогічну діагностику (предметні олімпіади з 1 класу, конкурси,

змагання, створення наукового товариства, учнів початкових класів “Ерудит”, презентація дослідницьких проектів, тренінги розвитку інтелекту дітей, новаторство); моніторинг (система накопичення досвіду). Крім того, в школі створено універсальне середовище: приміщення для індивідуальних та самостійних занять, кімнати відпочинку та ігор, дидактичним стрижнем уроку є діяльність самих учнів [11, с.8-12].

В м. Києві є освітньо-виховний комплекс: спеціалізована школа-дитсадок “Лісова казка”, з поглибленим вивченням іноземних мов та приватна гімназія “Апогей”. Тут створено: кімнату казок і казкову галявину, зимовий сад, автоматичко, спортивні майданчики, екологічну лабораторію та міні зоопарк, групові куточки дитячого садка, прекрасні класні кімнати початкової школи. В цьому закладі розроблено комплексну програму “Творча обдарованість” на реалізацію проекту “Обдарованість” в рамках програми “Столична освіта 2006 – 2010 р.р” з метою виявлення й розвитку природних задатків, здібностей (інтелектуальних та творчих) дітей. У спеціалізованій школі-дитсадку учні 1-4 класів набувають навичок здобувати знання самостійно шляхом власних міркувань, у них розвиваються нахили і здібності, творчий потенціал [12, с. 18-19].

Отже, в школах нового типу формуються творчі колективи, підбираються діти, створюються творче середовище, де вони вчаться самостійно здобувати знання, розвивають свої здібності. Але програми для індивідуального навчання обдарованих створюють самі творчі вчителі, підготовка яких майже не здійснюється у ВНЗ. Слід зазначити, що у загальноосвітніх школах країни такої роботи бракує. Тому перед ученими, освітянами стоять завдання:

- Активізувати наукові дослідження щодо проблеми обдарованості;
- Розв’язати проблему підготовки обдарованих вчителів.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Савченко О.Я. Розвиток у молодших школярів здатності до самонавчання. Школа першого ступеня: теорія і практика. Зб. наук. пр. Переяслав – Хмельницького держ. пед. університету ім. Григорія Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2003.- Вип. 7. – С. 15-21.
2. Кодлюк Я.П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті: Підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів. К.: Інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368с.
3. Коваль Н.С. Самостійна робота учнів на уроках природознавства.- К.: // Рад. школа, 1982. – 96 с.
4. Мечник Л., Жаркова І. Система пізнавальних завдань як засіб формування дієвих природничих знань молодших школярів// Початкова школа, 2003.- №4.- С. 19-21.
5. Дудко Л., Московченко В. Складання і розв’язування задач з логічним навантаженням// Початкова школа, 2004. . - №12. – С. 8-10.
6. Осадченко І.І. Стимулювання творчої активності молодших школярів засобами поетичного слова. Дис. ... канд. пед. наук. – 13.00. 09 – Теорія навчання . – Умань. 2005. – 198 с.

7. Демченко І.І. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва. Дис. ... кан. пед. наук. – 13.00. 07 – теорія та методика виховання. – Умань, 2005. – 175 с.
8. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. – М.: Педагогика, 1990. – 144 с.
9. Кульчицька О.І. Соціальне середовище у розвитку обдарованості // Обд.дит., 2004. - №8. – С.2-9.
10. Зуб О.М. Засади розвитку гімназії // Обд.дит., 2007. - №4. – С. 15-16
11. Олексюк С.В. Освітня програма «Обдарована дитина» приватної школи «Європейський колегіум» // Обд. дит., 2008. - №5. - С. 4-13.
12. Шалда Т.В., Пліш І.В. Шлях до особистісного вдосконалення обдарованої дитини // Обд. дит., 2008. - №5. – С. 18-24.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Біда Антоніна Петрівна – пошукувач кафедри вищої школи та освітнього менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Коло наукових інтересів: дослідження проблеми обдарованості.

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ УЧАСНИКІВ СТУДЕНТСЬКИХ МУЗИЧНИХ КОЛЕКТИВІВ

Геннадій БРОДСЬКИЙ, Інга ШЕВЧЕНКО (Кіровоград)

У статті йдеться про особливості професійної підготовки студентів мистецького факультету, розкривається методика формування виконавської майстерності студентів – учасників музичних колективів як однієї з форм організації художньо-творчої діяльності майбутніх учителів музики.

Стаття посвячена особенностям профессиональной подготовки студентов факультета искусств, в ней раскрывается методика формирования исполнительского мастерства студентов – участников музыкальных коллективов как одной из форм организации художественно-творческой деятельности будущих учителей музыки.

Ключові слова: професійна підготовка, виконавська майстерність, художньо-творча діяльність, особистість, студенти.

Постановка проблеми. Професійне становлення молодого вчителя в процесі його підготовки у вищій школі передбачає не тільки оволодіння певною сукупністю знань, навичок та умінь, але й особистісне самовдосконалення. Формування педагога нового типу можливе лише за умови наближення навчання у вищому навчальному закладі до реальної професійно-педагогічної діяльності, адже становлення вчителя визначається не лише глибоким знанням основ наук, а й постійним удосконаленням його професійних навичок і умінь. Завдання підготовки педагогічних кадрів, що відповідають сучасним вимогам, актуалізують проблему формування виконавської майстерності майбутніх учителів музики в період навчання у вищому навчальному закладі. Отже, метою даної статті є визначення особливостей методики формування виконавської майстерності студентів – учасників музичних колективів як однієї з форм організації художньо-творчої діяльності майбутнього вчителя музики.